

MONITORING I EVALUACIJA

**Strategija za CRDA aktivnosti u okviru
Programa „Reproduktivno Zdravlje/Planiranje Porodice”
u Jugoistočnoj Srbiji**

- Radna verzija -

Pripremila Dr.Roberta Marković
RZPP Koordinator za monitoring I evaluaciju

UVOD U MONITORING

Monitoring kao specijalni vid edukacione evaluacije sprovodi se redovno i kontinuirano sa ciljem:

- Supervizije programskih aktivnosti
- Pomaganja i unapređenja sprovedenih aktivnosti
- Stimulacije napretka kroz razvojne programe
- Osiguravanja sprovođenja Programa u skladu sa već definisanim planom.

Monitoring/nadgledanje će uključiti praćenje i kontrolisanje tekućih projekata sa ciljem da prepozna prepreke i ponudi korektivne aktivnosti. Biće od koristi u prepoznavanju jakih strana kao i slabosti projekata tokom njihovog sprovođenja, a ne na kraju Programa. Monitoring/nadgledanje će biti važno menadžersko i supervizijsko sredstvo koje će pružiti informacije o tekućim aktivnostima, problemima, te omogućiti poboljšanje kvaliteta Programa.

Monitoring/nadgledanje će takođe pružiti kumulativni uticaj programskih aktivnosti i generisati podatke neophodne za Evaluaciju.

METODOLOGIJA MONITORINGA/NADGLEDANJA PROGRAMA RZ/PP

Važno je zapamtiti:

- Monitoring/nadgledanje treba raditi ciljano - Nema potrebe da se sve procenjuje
- Zavisno od predmeta analize, biće sprovedena kvalitativna i kvantitativna analiza
- Analiza treba biti što jednostavnija
- Indikatori trebaju biti laki i jeftini za praćenje (predmet ispitivanja zavisi od strateških ciljeva i aktivnosti)
- Jednom naučene lekcije i steknuta iskustva treba primeniti u drugim situacijama sa ciljem povećanja broja uspešnih intervencija
- Važno je napomenuti da dugotrajni efekti i promene ne moraju biti vidljivi i precizno merljivi u kratkom vremenskom roku
- Trebalo bi organizovati orijentacioni sastanak za uključene monitore (ili neki drugi vid pružanja informacija o načinu sprovođenja monitoringa koji će osigurati validnost u prikupljanju informacija)
- Monitoring/nadgledanje treba planirati od samog početka osmišljavanja programskih aktivnosti

Mreža monitora

Mali broj aktivista na terenu jeste velika prepreka u istraživanju, planiranju, prikupljanju podataka i praćenju populacije na većoj teritoriji. Angažovanje grupe monitora je logično rešenje za praćenje **Edukacionih aktivnosti**. Ovo bi podrazumevalo uključivanje: zdravstvenih profesionalaca, NVOa i posebno članova zajednice, jer su najbolja iskustva u monitoringu vezana za partnerstvo između implementatora projekata, lokalnog zdravstvenog kadra i članova zajednice. Projekt-monitori će izveštavati i o pozitivnim i negativnim aspektima

Programa. Ovo stimuliše dvosmerni tok informacija između zajednica i organizacija koje program sprovode, i pomaže prepoznavanje prepreka i ostalih otežavajućih okolnosti.

Monitori će sprovoditi monitoring u skladu sa preporukama CHF RZ/PP tima, unapred definisanim didaktičkim planom, kontaktirajući ljude iz zajednica i koristeći već pripremljene upitnike, rang skale i ostale potrebne protokole (Anex 2). Biće organizovan orijentacioni sastanak za angažovane monitore (ili će konkretna uputstva biti prosleđena elektronskim putem i putem telefonskih razgovora).

Komunikacione aktivnosti biće praćene od strane 7 partnerskih NVOa (većina upitnika data su u Anexu, od Izveštajnog obrasca M3 do Izveštajnog obrasca M7)

CILJEVI MONITORINGA

Kako je nepotrebno pratiti svaku temu I svaku fazu jednog programa, monitoring RZ/FP aktivnosti u 2004.godini ciljano će se sprovoditi na sledeći način:

Nivoi monitoriranja		Monitorirati
Kapacitet lokalnih zajednica u vezi sa zdravstvenim komunikacionim strategijama/dugotrajni efekti	UTICAJ	PAR
Kratkotrajni I intermedijerni efekti	REZULTATI	NEKI
Rezultati sprovedenih akcija	AKTIVNOSTI	VEĆINA
Sva sredstva neophodna da se akcije sprovedu	ULAGANJA	SVA

Ciljevi monitoringa su definisani u skladu sa ciljevima strategije kako bi obezbedili podatke neophodne za Evaluaciju uspešnosti Programa. Set indikatora definisan je za svaku programsku fazu.

Na ovaj način **procena** će biti razbijena u **Procenu Procesu i Procenu Uticaja**. Dok će se monitoring primarno koncentrisati na **kontekst i proces**, evaluacija će determinisati koliko je to moguće **kompletan uticaj Programa**.

Prateći stroge preporuke u definisanju Nivoa monitoriranja, **SVA ULAGANJA** će biti praćena i procenjivana kroz sledeće:

ULAGANJA	INDIKATORI
Izvor	Troškovi vezani za aktivnosti
Edukatori i implementatori Programa	Broj edukatora Broj drugih radnika uključenih u sprovođenje Programa Broj predstavnika NVOa Upitnici za učesnike predavanja/procena kvaliteta
Učešće zajednice i motivacija	Broj učesnika predavanja Broj članova zajednice kojima su informacije prosleđene Upitnik za učesnike predavanja
Didaktički, edukacioni i promotivni materijal	Broj Vreme produkcije u odnosu na definisano vreme Vreme distribucije

Većina **AKTIVNOSTI** biće procenjivana sledećim indikatorima:

AKTIVNOSTI	INDIKATORI
Metod implementacije	Broj novoootvorenih kabineta za planiranje porodice Kvalitet savetovališta pre i posle treninga (Upitnik za zdravstvene radnike) Broj novoootvorenih savetovališta I resursnih centara za mlade
Aktivnosti u zajednici Emitovanje/Komunikacione aktivnosti	Broj radio I TV šou programa; bro emitovanih sati (trenirani novinari I medicinski profesionalci)
Trenirano osoblje Murali Web site	Mladih uključenih u peer edukacione sesije Broj mladih direktno uključenih u aktivnosti za mlade Broj članova zajednice direktno uključenih u edukacione sesije vođene od strane edukovanih edukatora Broj posetioca weba

	Broj žena direktno uključenih u edukacione seminare
Kvalitet edukacionih aktivnosti Mediji	Broj zajednica koje žele učestvovati u vizuelnim komunikacionim aktivnostima Broj posetioca weba Broj radio I TV šou programa; emitovanje (trenirani novinari I medicinski profesionalci) Upitnik za učesnike/kvalitet

Kratkotrajni I intermedijerni efekti vezani za REZULTATE mogu se pratiti I procenjivati. Po preporukama mnogih vodiča za monitoring I evaluaciju nepotrebno je, ali I gotovo nemoguće monitorirati **sve Rezultate**. Neki REZULTATI biće procenjeni sledećim indikatorima:

REZULTATI	INDIKATORI
Trenutni uticaj na učesnike	Broj zajednica koje žele učestvovati u vizuelnim Komunikacionim aktivnostima Broj posetioca weba Broj žena direktno uključenih u edukacione sesije Broj mladih uključenih u peer edukacije Broj mladih direktno uključenih u aktivnosti za mlade Broj članova zajednice direktno uključenih u edukacione sesije vođene od strane edukovanih edukatora
Promena znanja	Upitnik
Promena stava	Upitnik
Promena ponašanja	Upitnik Stopa isključivog dojenja do 6 meseci

Važno je podvući da dugotrajni uticaji i promene ne moraju biti merljive sa sigurnošću u okviru kratkog perioda vremena. **Samo nekoliko indikatora (pokazatelja) UTICAJA** mogu se koristiti u procenjivanju postignutih efekata, na kraju sprovođenja Programa:

UTICAJ	INDICATORI
Kapacitet lokalnih zajednica u vezi sa zdravstvenim komunikacionim strategijama	Svi rezultati programa: Broj NVOa uključenih u ovaj Program Broj svih učesnika različitih edukacionih sesija Broj članova zajednice kojima su informacije prosleđene Broj novootvorenih kabineta I savetovališta
Socijalne norme	Oformljene mreže edukatora (ToT, Peer, Edukatori iz zajednice
Trendovi u Reproductivnom zdravlju	Formiranje medicinski orijentisanih medija Number of established youth centers Broj NVO partnera; Unapređenje ženskih I NVOa za mlade

RASPORED MONITORIRANJA

Raspored aktivnosti u okviru monitoringa biće determinisani rasporedom pojedinačnih edukacionih sesija.

	Oct.	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	May	June	July	Aug	Sep
Organizacija CHF osoblja												
Pregovori (Potpisivanje ugovora)												
Razvoj Programa												
ToT aktivnosti												
Događaji u zajednici												
Monitoring												
Evaluacija												
Finalni izveštaj												

ANEX 1

Aktivnosti Monitoringa i Evaluacije				
Ulaganja	Aktivnosti	Rezultati	Uticaj	
Izvor	Implementacioni metod	Kratkotrajni i intermedijerni efekti: <ul style="list-style-type: none"> Trenutni uticaj na učesnike/Motivacija učesnika Promena znanja Promena stava Promena ponašanja 	Dugotrajni efekti i promene: <ul style="list-style-type: none"> Kapacitet lokalnih zajednica u vezi sa zdravstvenim komunikacionim strategijama Socijalne norme Trendovi reproduktivnog zdravlja 	
Edukatori i razvojni radnici	Aktivnosti koje je inicirala zajednica Emitovanje/Komunikacione aktivnosti			
Reakcija i motivacija zajednice	Trenirano osoblje Naslikani murali Web strane			
Didaktički i edukacioni materijal	Qkvalitet edukacionih aktivnosti Media aktivnosti			
Oblast delovanja	Indikatori		Polazna tačka	Zavrna tačka
Planiranje porodice	<ul style="list-style-type: none"> Broj novootvorenih kabineta za Planiranje porodice Kvalitet savetovališta pre i posle edukacije Broj članova zajednice direktno uključenih u edukacione sesije Broj radio i TV šou programa (sati emitovanja/trenirani novinari i medicinski profesionalci) Broj zajednica koje žele da učestvuju u vizuelnim komunikacionim aktivnostima Broj posetioca web strana 		0 slabo 0	3 prihvatljivo 500
Mladi	<ul style="list-style-type: none"> Broj novootvorenih resursnih centara i centara za mlade Broj mladih uključenih u edukacije za edukatore vršnjake Broj mladih direktno uključenih u obrazovne događaje Broj radio i TV šou programa (sati emitovanja/trenirani novinari i medicinski profesionalci) Broj posetioca web strana 		0 0 0 0 0*	5 30 6 20 200
Rana detekcija i prevencija malignih oboljenja	<ul style="list-style-type: none"> Broj žena direktno uključenih u edukacione treninge Broj žena uključenih u aktivnosti koje je inicirala zajednica Broj slučajeva rane detekcije Broj radio i TV šou programa (sati emitovanja/trenirani novinari i medicinski profesionalci) Broj posetioca web strana 		0 0 16% 0 0*	30 300 20% 20 200
Perinatalna i neonatalna zaštita	<ul style="list-style-type: none"> Broj žena direktno uključenih u edukacione sesije Stopa ekskluzivnog dojenja do šest meseci Broj radio i TV šou programa (sati emitovanja/trenirani novinari i medicinski profesionalci) Broj posetioca web strana 		0 11% 0 0*	1500 15% 20 200

*Ovo će biti operativno u prvim danima sprovođenja Komunikacionih aktivnosti

U sledećim aneksima prikazana je većina upitnika i izveštajnih obrazaca koji će se koristiti u monitoringu/nadgledanju:

ANEKS 2

Sada!

ULOŽENO VREME I RAD

Broj projekta:
CHF Kancelarija:
Opština:
CHF Osoblje:

Lokacija: _____

Datum: _____

Vreme početka: _____

Vreme završetka: _____

Potpis: _____

UKUPNO VREME: _____

DOGAĐAJ: _____

(npr. Rad na... ili sastanak)

TEMA: _____

(npr. Kopanje rovova... ili dogovor u vezi...)

Br	Prezime i ime	Starost	Zanimanje (stručna sprema)	Pol	Potpis
1					
2					
3					
4					
5					
6					

Predavači su obavezni da registruju sve prisutne učesnike kroz gore priloženi obrazac Time and Labour (obrazac E1)

Upitnici sa pitanjima tematski vezanim za predavanja, biće definisani od strane edukatora/implementatora projekata u okviru Edukacionih aktivnosti. Ovi upitnici predstavljaju osnovu za utvrđivanje promene znanja, stavova i ponašanja učesnika i nivoa edukacije.

ANEX 3

Obrazac za procenu Edukacionih aktivnosti **Izveštajni obrazac E2**

*Izveštajni upitnik za monitoring/nadgledanje druge faze edukacije (Edukacione sesije za članove zajednice organizovane od edukovanih edukatora)

Datum izveštavanja _____

Monitor _____

Trajanje monitoringa _____

Ime predavača _____

Tema _____

Datum održanog predavanja _____

Mesto _____

Učesnici

Broj žena _____

Broj muškaraca _____

Edukacioni metod	1. Predavanje 2. Interaktivni tip predavanja 3. Radioničarski tip predavanja 4. Individualni razgovor *zaokružiti metod održanog predavanja			
Indicatori	Odlično	Dobro	Loše	Komentar
Predavanje u skladu sa datom temom				
Razumljivo				
Motivacija i zainteresovanost učesnika				
Distribucija promo i edukacionog materijala				
Predavanje održano u najavljenom terminu				
Jake tačke				
Slabosti				

ANEKS 4**Izveštajni obrazac M3**

**Upitnik za praćenje mesečnih aktivnosti/Komunikacione aktivnosti
NGO: _____**

Ime medija:	Tip saradnje:	Datum emitovanja:	Minutaža:	Cena proizvodne/ep sekunde:	Učešće (minutaža puta cena):	Overa va predstavnike medijske kuće:

ANEKS 5

Izveštajni obrazac M5

Upitnik za učesnike edukacija u okviru Komunikacionih aktivnosti

1. Da li ste do sada ušestvovali u edukacijama ovakvog tipa?

Da

Ne

2. Da li smatrate da ste unapredili svoje znanje i veštine tokom protekle edukacije?

Da

Ne

3. Koje teme/oblasti izdvajate kao posebno značajne i zašto?

4. Pitanje vezano za način plasiranja informacija prilagođeno ciljnoj grupi!

*(naknadno dato)

5. Tematsko pitanje!*(naknadno dato)

6. Koje teme nisu obrađene, a smatrate ih važnim za ovakav tip edukovanja?

ANNEX 6

Izveštaj konsultanta za murale Izveštajni obrazac M6

Konsultant: _____

Datum izveštavanja: _____

Zajednica/Opština: _____

1. Faza izrade murala (opisati ukratko prošlonedeljne aktivnosti)

2. Koliko je materijala potrošeno

3. Sugestije, komentari, problemi

4. *Priložiti fotografije murala u izradi

ANEKS 7

Izveštajni obrazac M7

Nedeljni izveštaj monitoringa Komunikacionih aktivnosti

*popunjava predstavnik NVO

Datum: _____

Dizajner izveštaja: _____

NVO: _____

Ime monitora: _____

Datum monitoriranja: _____

Trajanje monitoriranja: _____

Mesto gde je monitoring sproveden: _____

1. Aktivnosti koje su predstavnici NVO sprovodili tokom sedmice (kratko objašnjenje) _____

2. Detalji o aktivnostima u okviru Medijske kampanje

- Objavljivanje izveštaja, vesti o Programu Reproductivno zdravlje i Planiranje porodice (mediji, datum)

- Distribucija edukativnog i promotivnog materijala (gde, koliko, fotografisati)

- Osobe koje ste kontaktirali u cilju dobijanja informacija o aktivnostima Medijske kampanje

- Volonteri koje ste uključili u rad na monitoringu

- Elementi za uspešne priče (ako ih ima)

- Preporuke, komentari, problemi koje ste registrovali

ANNEX 8

Upitnik za Komunikacione aktivnosti

Izveštajni obrazac M4

1. Da li ste čuli za Program Reproductivno zdravlje i planiranje porodice koji sprovodi CHF International/Srbija uz podršku donatora, Američke Agencije za međunarodni razvoj vlade SAD (USAID)?
DA **Ne**
2. Preko kog medija ste čuli za pomenuti Program?
Radio **TV** **Novine** **Internet** **Plakat** **Ostalo**
3. Da li ste čuli makar jedan promotivni radio spot za Program Reproductivno zdravlje i planiranje porodice?
Da **Ne**
4. Ako je odgovor pozitivan ocenite ga
Odličan **Dobar** **Loš**
5. Da li ste videli makar jedan promotivni TV spot za program Reproductivno zdravlje i planiranje porodice?
Da **Ne**
6. Ako je odgovor pozitivan ocenite ga
Odličan **Dobar** **Loš**
7. Da li ste videli makar jednu agitku za Program Reproductivno zdravlje i planiranje porodice?
Da **Ne**
8. Ako je odgovor pozitivan ocenite ga
Odličan **Dobar** **Loš**
9. Da li ste videli neki od murala naslikanih u okviru Programa
Da **Ne**
10. Ako je odgovor pozitivan ocenite ga
Odličan **Dobar** **Loš**

Reference:

1. USAIDS/00.17E National AIDS program: a guide to monitoring and evaluation. Geneva: UNAIDS,2000.
2. Maternal Neonatal Health, Monitoring and evaluation, www.mnh.jhpiego.org/global/monoeval.asp
3. USAID-Global Health-Nutrition & Maternal Health, Monitoring and evaluation, www.usaid.gov/pop-health/nmh/nmhresults.htm
4. Florida A. Karani.: Monitoring and Evaluation, University of Nairobi, 2000. year